

Interview Hoofd gemeentelijke Directie Veiligheid Ton Quadt over het Rotterdamse veiligheidsbeleid:

“Mensen maken de stad”

door Yvonne van der Heijden

De auteur is freelancejournalist.

Veiligheid heeft in Rotterdam absolute topprioriteit. In de afgelopen jaren heeft de Directie Veiligheid met veel creativiteit nieuwe methodes ontwikkeld om de sociale onveiligheid aan te pakken. Het inzetten van stadsmariniers in probleemwijken kreeg vorig jaar de Hein Roethofprijs toegekend voor het beste initiatief in Nederland om criminaliteit te voorkomen. Op onderdelen van de Rotterdamse aanpak is ook kritiek te horen, zoals op het bedelverbod. Directeur Ton Quadt, afkomstig uit de verslavingszorg, daagt critici uit zelf een jaar een winkel te runnen in de Maasstad. “De meeste deskundigen die vinden dat een bedelverbod te ver gaat, baseren zich op studeerkamerwijsheid en dat staat heel ver af van de dagelijkse praktijk op straat”, zegt Quadt in een interview met SECONDANT.

“De gemeente is leidend in het hele veiligheidsbeleid en werkt samen met alle denkbare partners: GGD, reinigingsbedrijf Roteb, Stadstoezicht, openbaar vervoer, politie, justitie en dan heb ik ze nog niet allemaal genoemd.” Voor Ton Quadt, directeur van de Directie Veiligheid van de gemeente Rotterdam, vormen deze twee aspecten de kern van het gemeentelijke veiligheidsbeleid. De Rotterdamse manier van werken is volgens hem uniek in Nederland. “Vaak sturen stuurgroepen op grote lijnen en komen maar een keer per maand bij elkaar. In Rotterdam zitten de leden van de Stuurgroep Veilig elke week een keer bij elkaar. De tippelzone Keileweg is in 2005 in het laatste half jaar voor de sluiting op die manier tot in details besproken. Ambtenaren en bestuur zitten in Rotterdam erg dicht op elkaar en het integrale beleid van de afgelopen vijf jaar heeft zoveel uitvoerende kwaliteit naar boven gebracht, dat door de Stuurgroep Veilig echt kan worden gestuurd.”

*“De aanpak van malafide huiseigenaren is belangrijk.
Daar zitten in-en-in slechte mensen bij”*

Quadt is als ‘dagelijkse baas’ verantwoordelijk voor de aansturing van het veiligheidsbeleid. Hij wil met de nodige terughoudendheid wel een vergelijking maken met de drie andere grote steden. “In Amsterdam is bij het veiligheidsbeleid het voortouw bij de politie gelegd. De gemeente speelt er een bescheiden rol. Utrecht is een hele andere stad dan Rotterdam, heeft minder verloederde wijken. Het is een studentenstad. Het formaat van de problemen is daardoor anders. Den Haag heeft een groep verslaafden en heeft huisjesmelkers. De veiligheidsproblemen daar verbleken bij die in Rotterdam. Dat geldt ook voor de veiligheidsbudgetten in de drie andere grote steden. Rotterdam heeft

voor het Veiligheidsactieprogramma over vijf jaar uitgesmeerd 85 tot 100 miljoen euro uitgetrokken. Zelfs in Amsterdam vallen ze bij deze bedragen van hun stoel. Maar in Rotterdam was de uitgangspositie veel slechter. We zijn bezig aan een inhaalslag en het zal nog enkele jaren duren voordat het nieuwe veiligheidsbeleid is geborgd.”

Onderdeel van het Vijfjarenactieprogramma veilig Rotterdam 2006-2010, dat voortborduurde op een eerder vijfjarenplan, is een gebiedsgerichte aanpak. Er is een zogeheten Veiligheidsindex ontwikkeld waarbij de veiligheidssituatie in de 62 wijken van de stad is uitgedrukt. “De methodiek die we hebben bedacht, maakt het mogelijk de hotspots te identificeren. In die wijken, waar zich een opeenstapeling van problemen voordoet, kunnen we gericht werken aan een verbetering van de veiligheidssituatie. Op die manier pakken we de rotte kiezen van de stad aan. De inzet van zogeheten Stadsmariniers, op dit moment acht mannen en een vrouw, speelt daarbij een grote rol. Daarnaast is de aanpak van malafide huiseigenaren belangrijk. Daar zitten in-en-in slechte mensen bij. In 2010 mogen er geen onveilige wijken of probleemwijken meer zijn”, aldus Quadt.

Stadsmariniers

Het project stadsmarinierschap is de winnaar van de Hein Roethofprijs 2006. Het is volgens de jury als beste gekozen uit 43 ingediende projecten, om “de originaliteit, de diverse maatregelen en concrete activiteiten, de complexe problematiek en de positieve resultaten”. Een stadsmarinier is een gemeenteambtenaar die de opdracht heeft in een bepaald gebied de veiligheid ‘substantieel tot dramatisch’ te verbeteren. De negen stadsmariniers leggen rechtstreeks verantwoording af aan het college van burgemeester en wethouders. Ze hebben een eigen budget om samen met andere partijen problemen op te lossen. In de wetenschap dat ze direct onder het college functioneren, kunnen ze als breekijzer doorbraken forceren bij het vinden van oplossingen. Het budget helpt soms als oliespuit om iets voor elkaar te boksen.

“Voor elke stad die gebieden heeft waar complexe problemen spelen en urgentie bestaat oplossingen te bieden, zijn stadsmariniers een ernstige aanbeveling”

Een Stadsmarinier krijgt een geografisch beperkt gebied toegewezen waar de veiligheid moet worden verbeterd en hij mag maximaal vijf tot tien activiteiten ontplooiën om dat doel daar te bereiken. Quadt: “Het werkgebied van een Stadsmarinier houdt bij wijze van spreken aan de overkant van de straat op. De focus op een beperkt aantal activiteiten die elk jaar wordt vastgesteld na analyse van de Veiligheidsindex, vormt zijn heilige missie. Als die problemen zijn opgelost, zal de veiligheid in zijn gebied hoger scoren op de index. In het Oude Westen is bijvoorbeeld de drugsoverlast dominant. Alleen dat probleem wordt door de Stadsmarinier aangepakt en niet de opengebroken straat of de hondenuverlast in het speeltuintje. Hij zal wel algemene maatregelen nemen als deze ertoe leiden een plek minder aantrekkelijk te maken voor drugsgebruikers, zoals lampen

met honderd watt extra in lantaarns zetten om een donker plein beter te verlichten of bosschages kortwieken.”

Quadt noemt de toekenning van de Hein Roethofprijs een geweldige beloning voor die mensen. “Stadsmariniers hebben een hoog risicoprofiel. Ze staan onder permanente druk van het college en van de Stuurgroep Veiligheid waar ze een paar keer per jaar een presentatie moeten geven over de voortgang. Als ze hun doelstelling niet halen, zullen we op zoek moeten gaan naar een andere functie voor hen. Daar komt ook nog bij dat stadsmariniers hun werk doen in het licht van publieke schijnwerpers want het minste of geringste dat mis is met de veiligheid in een wijk komt in de krant. Maar ze blijven onverminderd enthousiast. Het zijn stuk voor stuk volhouders. Ik denk wel eens: ‘dat jij nog lacht’. De prijs vormt een stimulans voor bijzondere mensen”, klinkt het bewonderend uit zijn mond.

Op de vraag of gezien het succes in Rotterdam elke stad zou moeten overwegen stadsmariniers aan te stellen, neemt Quadt gas terug in zijn enthousiaste betoog. Hij wil niet paternalistisch klinken. “In Rotterdam zijn de stadsmariniers de sleutel tot succes gebleken bij het verhogen van de veiligheid in een aantal wijken. Als in een andere stad een wijk op een zeephelling staat, is het goed om iemand erin te zetten die met gevoel voor urgentie effectief en daadkrachtig kan optreden. Voor elke stad die gebieden heeft waar complexe problemen spelen en urgentie bestaat oplossingen te bieden, zijn stadsmariniers een ernstige aanbeveling. Zeker voor steden boven de honderdduizend tot honderdvijftigduizend inwoners. Voor kleinere steden ligt dat misschien anders omdat het eigenzinnige optreden van een Stadsmarinier onder meer invloed kan hebben op gemeentelijke diensten. Stel bijvoorbeeld dat de Stadsmarinier vanuit veiligheidsoogpunt vindt dat de sloop van een ander blok huizen voorrang moet krijgen, dan in de plannen staat. In zo’n geval kan een kleine gemeentelijke dienst meer moeite hebben zo iets op te vangen en in goede banen te leiden.”

Persoonsgerichte aanpak

*“Slooplocaties die niet snel worden afgebroken, worden
het thuis van daklozen en verslaafden”*

Rotterdam kent in het integrale veiligheidsbeleid naast de gebiedsgerichte, ook de persoonsgerichte aanpak. Doelgroepen zijn mensen die zich negatief onderscheiden van de Rotterdamse samenleving, zoals geweldplegers, veelplegers, drugsverslaafden, daklozen en criminele illegalen. “De Directieraad Veilig, waarin de hoofden van betrokken diensten en van politie en justitie zitting hebben, komt een keer in de veertien dagen bijeen om onderwerpen te bespreken die extra aandacht nodig hebben. Daarvan is onder meer de bedoeling alle kikkers in dezelfde kruiwagen te houden, want dat is belangrijk bij de uitvoering van een integrale aanpak. Het verschil met vijf, zes jaar geleden is erg groot. Toen deed iedere instantie, van GGD tot politie en hulpverlening, zijn eigen ding. Nu legt

elke instantie haar informatie op tafel en worden per individu afspraken gemaakt over wat moet gebeuren als hij of zij bij een vergrijp wordt gesnapt. Als Pietje in de psychiatrische opvang zit en wegloopt, dan is de psychiatrie de aangewezen instantie zich daarmee te bemoeien als dat de afspraak is en niet de politie, tenzij Pietje wordt betrapt op een winkeldiefstal. Dan houdt de politie hem vast tot de psychiater langs komt en wordt verder volgens de afgesproken aanwijzingen in het persoonlijk dossier gehandeld.”

Ton Quadt legt uit dat het uitgangspunt bij het veiligheidsbeleid in Rotterdam een drieslag is. Het gaat om toezicht en handhaving, onderhoud en beheer, en fysiek en sociaal investeren. “Als een van de slagen onvoldoende is, zullen de andere twee daardoor ook maar voor de helft effectief zijn. Het gevoel van onveiligheid bij de burgers zal dan toenemen in plaats van verminderen. Een gebrekkige handhaving leidt tot meer overtredingen. Een verloederde buitenruimte nodigt uit tot verloederend gedrag. Een kapotte vuilniszak die te lang blijft staan, vermenigvuldigt zich binnen de kortste keren en geeft meeuwen en honden vrij spel. Slooplocaties die niet snel worden afgebroken, worden het thuis van daklozen en verslaafden. De wijk Spangen is een prachtig voorbeeld van investeren in veiligheid. De gemeente en de woningbouwcorporatie hebben gratis woningen weggegeven met de verplichting het casco in goede staat te brengen en te houden. Dat project is een gigantisch succes. De straten zijn niet populair meer bij verslaafden. Door fysiek te investeren, is een grote doorbraak geforceerd. De drie slagen vormen één pakket.”

Antilianen-problematiek

Op het gebied van sociaal investeren heeft het college er in de afgelopen jaren een tandje bij gezet. “Dit college streeft naar sociale herovering van gebieden waarop de greep van het bestuur verloren dreigde te gaan. Integratie, participatie en jongeren zijn hier de sleutelwoorden. De gemeente investeert extra in de Antilliaanse gemeenschap omdat van de negentienduizend Antilianen er tweeduizend zijn die zich niet volgens de regels gedragen. Dat is relatief een gigantisch percentage. De integrale aanpak van de Antilianen-problematiek is daarom een van de prioriteiten. De keiharde, repressieve aanpak is gericht op het terugdringen van overlast en criminaliteit, voortijdig schoolverlaten en werkloosheid. Een van de maatregelen is de inzet van gezinscoaches. Hulpverlening is niet vrijblijvend, maar wordt gekoppeld aan de leerplicht en eventueel het intrekken van uitkeringen.”

“Dit college streeft naar sociale herovering van gebieden waarop de greep van het bestuur verloren dreigde te gaan”

Het integrale veiligheidsbeleid moet een bijdrage leveren aan het versterken van de sociale cohesie in de stad. Een actieve bijdrage van de inwoners is hiervoor noodzakelijk. Rotterdam werkt aan het tot stand brengen van een hechtere samenleving door onder meer de dialoog te stimuleren, zoals via de Islamdebatten en een stadsetiquette op te stellen met afspraken tussen bewoners van een straat over gemeenschappelijke

activiteiten, omgangsvormen en spelregels. “Mensen maken de stad”, zegt Quadt. “Actieve en betrokken burgers zullen eerder hun eigen verantwoordelijkheid nemen voor het verbeteren van de veiligheid in hun directe omgeving. Rotterdam werkt toe naar een omslag van ‘u vraagt, wij draaien’ naar ‘u draait, wij helpen’. Met burgers samen werken aan veiligheid en maatwerk leveren, is het devies. Zo wordt de betrokkenheid van burgers bij de veiligheidsaanpak versterkt.”

Bedelverbod

Aan het einde van het interview krijgt Quadt een citaat voorgelegd van criminoloog Henk van de Bunt over het bedelverbod in Rotterdam, dat in de weken voor Kerstmis weer actueel werd door de oproep aan de burgers geen geld te geven aan bedelaars. Van de Bunt zei eerder: “Zwerfers die om geld vragen worden opgepakt en krijgen een bon. Burgers bleken zich onveilig te voelen door de bedelaars. Ondertussen worden de bonnen niet betaald en dit leidt op den duur tot celstraf. Is dit een goede inzet van de schaarse politie- en gevangenis capaciteit?” Ton Quadt haalt zijn schouders op en zucht. “Met dit soort opmerkingen kan ik niets. Het is geleerdenpraat. De meeste deskundigen die vinden dat een bedelverbod te ver gaat, baseren zich op studeerkamerwijsheid en dat staat heel ver af van de dagelijkse praktijk op straat. Ja, natuurlijk zijn er gewone bedelaars, maar in Rotterdam hebben we ook te maken met verslaafden die zich opsluiten in het personeelstoilet en alleen naar buiten komen tegen betaling of die steeds met vrouwen de winkel inlopen of die dagelijks de toegang tot een winkel blokkeren en de klant geld aftroggelen voordat ze opzij gaan. Het is jammer dat excessen hebben geleid tot een algeheel verbod, maar je kunt nou eenmaal niet selectief zijn en zeggen: ‘jij mag wel bedelen en jij niet’.”

“Onmaatschappelijk gedrag in stand houden is niet mijn beeld van de ideale samenleving”

Hij voegt eraan toe dat bedelen niet hoeft. “Elke bedelaar kan zich melden voor het verrichten van activiteiten waarvoor hij een vergoeding krijgt. Iemand die gaat bedelen, maakt de verkeerde keuzes. Tegen een bedelverbod zijn, is een vorm van oud denken dat leidt tot het in stand houden van de bestaande toestand. Onmaatschappelijk gedrag in stand houden is niet mijn beeld van de ideale samenleving. Publieke discussies met professoren zijn fantastisch, maar ze moeten maar eens een dag meelopen. Ik heb twintig jaar ervaring als opbouwwerker, in het sociaal-cultureel werk en als directeur in de verslavingszorg, ik vind dat ik enig recht van spreken heb als het over de aanpak van maatschappelijke problemen gaat. Ik heb leren inzien dat blind hulp geven aan mensen zonder duidelijke kaders te scheppen en ze zelf verantwoordelijkheid te geven voor het bestrijden van hun situatie, niet werkt. De manier waarop Rotterdam de problemen aanpakt, heeft altijd ook een sociale component. We hebben de prostitutie op de Keileweg keihard aangepakt, maar 60 procent van de 270 ex-tippelaars neemt deel aan een hulpverleningsprogramma. Dat is een ongekend hoog percentage in de hulpverlening.” <<